

Hemşirelerde Sanal Kaytarma Davranışının İncelenmesi: Bir Özel Hastane Örneği

Nukhet Bayer*^{ID}

Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye

ÖZET:

Amaç: Araştırma, hemşirelerin sanal kaytarma davranış düzeylerini belirlemek ve hemşirelerin sanal kaytarma davranışlarını sosyodemografik özelliklere göre incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan çalışma Ankara'da yer alan özel bir hastanede gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini çalışmaya katılmayı kabul eden 206 hemşireden oluşmuştur. Etik kurul ve kurum izni alındıktan sonra veriler Sosyodemografik Özellikler Formu ve Sanal Kaytarma Davranışı Ölçeği (SKDÖ) ile toplanmıştır. Veriler SPSS 20 programında değerlendirilmiş, istatistiksel analizde bağımsız örneklemelerde t testi, tek yönlü varyans analizi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin SKDÖ'nün önemsiz sanal kaytarma alt boyutu puan ortalaması 3,17±0,85 bulunurken önemli sanal kaytarma alt boyut puan ortalaması 2,84±0,81 bulunmuştur. Hemşirelerin yaşları ($r=-0,221$ $p=0,001$) ve meslekte çalışma süreleri ($r=-0,239$ $p=0,001$) ile önemsiz sanal kaytarma alt boyut puan ortalaması arasında doğrusal negatif zayıf bir ilişki saptanmıştır. Hemşirelerin gelir durumu ($p<0,05$) ve medeni durumuna göre ($p<0,05$) önemli sanal kaytarma puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Sonuç: Hemşirelerin hem önemli sanal kaytarma hem de önemsiz sanal kaytarma davranışları ortalamasının üzerindedir. Özellikle genç yaş grubunda, evli, gelir düzeyi yüksek ve meslekte yeni olan hemşirelerin sanal kaytarma davranışı açısından riskli oldukları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sanal Kaytarma Davranışı, Hemşire, Hastane

Evaluation Of Cyberloafing Among Nurses: A Case Study Of A Private Hospital

ABSTRACT:

Purpose: This study aims to identify level of cyberloafing behavior among nurses, and to evaluate the relationship between cyberloafing and sociodemographic variables of the participants.

Material and Methods: This descriptive study was carried out at a private hospital in Ankara. The study sample consisted of 206 nurses who agreed to participate in the study. The data were analyzed using SPSS version 20 for Windows. We performed t test for two independent variables, one-way analysis of variance. Pearson correlation analysis was also performed to measure the strength of relationship between two variables.

Results: The participants' mean score on the minor cyberloafing subscale was 3,17±0,85, and that on the serious cyberloafing subscale was 2,84±0,81. There was a weak linear negative relationship between the nurses' age and their scores on the minor cyberloafing ($r=-0,221$ $p=0,001$). There was a weak linear negative relationship between the nurses' year of work experience and their scores on the minor cyberloafing ($r=-0,239$ $p=0,001$). There were significant differences in mean serious cyberloafing scores by income level ($p<0,05$), and marital status ($p<0,05$).

Conclusion: The nurses' mean cyberloafing subscale scores were above average. And cyberloafing scores of the nurses showed a negative relationship with age and year of work experience. And significant differences were found in the scores by income level and marital status.

Keywords: Cyberloafing behavior, Nurse, Hospital

*Corresponding author: Nukhet Bayer, email: nukhetbayer@yahoo.com

GİRİŞ

Son yıllarda genişleyen kablosuz ağ ve bilişim teknolojilerinin hızlı gelişmesiyle kullanımı artan teknolojik ürünlerin varlığı, kurumların işleyişini pek çok açıdan değiştirmiştir. Buna paralel olarak internetin çalışma saatleri içerisinde bireysel amaçlı kullanımının dikkat dağıtıcı ve gayri ahlaki davranış olarak nitelendirilmesi günümüzde değişik bakış açılarıyla araştırmacıların ilgisini çekmiştir (Aghaz ve Sheikh, 2016; Lim, 2002; Wu vd., 2020). Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin gelişimi hiç şüphesiz sağlık alanında da yadsınamaz bir gerçektir. Örneğin sağlık hizmetleri sunum ortamı elektronik sağlık kayıtları, robotik aletler ve akıllı pompalar gibi cihazlarla donatılmış ve bu gelişmelerin sağlık hizmetlerinin kalitesi ve sağlık sonuçları üzerinde birçok olumlu etki yaratmıştır. Sağlık çalışanları da iş ortamında telefonları aracılığıyla kişisel e-postalarını kontrol edebilme, Web'i tarama ve sosyal medya sitelerini kullanma fırsatına sahip olmuştur (Ürek vd., 2017). Diğer taraftan dijital teknoloji farklı amaçlar için kullanıldığında örgüt açısından olumsuz durumlar da ortaya çıkmaktadır. Özellikle iletişim alanında ilerleyen teknoloji büyük bir avantaj olarak kabul edilse de, çalışanların kullanımına bağlı olarak onların bazı olumsuz davranış ve tutumlar sergilemesine yol açmaktadır. Genellikle siber bilgi olarak adlandırılan bu durum, çalışanların çalışma saatleri içinde internet erişiminin işle ilgili olmayan sebeplerle kullanılması şeklinde açıklanmaktadır (Lim, 2002). Bu etkinlikler internet ortamında video izlemekten çevrim içi oyunlar oynamaya kadar uzanabilir (Ross, 2018). Bu tutum ve davranışlar, siber aylaklık olarak da adlandırılan kavramın günlük rutinelere çeşitlilik katması ya da iş yeri stresini azaltması gibi olumlu etkileri olabileceği gibi aşırı kullanıma bağlı zaman israfı ve verimsizlikle sonuçlanması sebebiyle kurumlar için yaygın ve pahalı bir problem haline gelmiştir (Lim ve Chen, 2012; Wu vd., 2020).

Sanal kaytarma davranışının yasal sorumluluk oluşturan ve bilgi güvenliğini tehdit edebilecek potansiyel riskler ortaya çıkardığı bulunmuştur (Hu vd., 2015). Bu riskler, kasıtlı olarak yavaş veya verimsiz çalışmaya bağlı üretim ya da hizmette aksamalar, kurumundaki araç ve ekipmanlara zarar vermeye neden olan malzeme israfı, uzun çalışma saatlerine rağmen zamanın verimli kullanılmaması,

fazla mesai ücreti alma, daha uzun molalar verme veya işe geç gelmeyi kapsamaktadır (Wu vd., 2020). Bu riskleri azaltabilmek ve sanal kaytarma davranışı ile mücadele etmek adına pek çok kurum çalışanlarına sözlü uyarılardan yazılı soruşturmalara kadar ciddi disiplin cezaları vermeye karar vermiştir (Mahatanankoon, 2004). Literatürde sanal kaytarma davranışlarını tanımlayan pek çok terim bulunduğu gibi bunların boyutlarının tanımlanmasında da farklılıklar vardır (Kerse ve Soyalm, 2018). Lim (2002) sanal kaytarma davranış türlerini iş yerindeyken iş dışı amaçlarla kullanım; örneğin spor ile ilgili haber sitelerine girme, iş dışı doküman indirme gibi aktiviteler ve işle ilgili olmayan e-posta kontrol etme, alma ya da gönderme olarak üzere iki grupta toplamıştır. Anandarajan vd. (2004) ise çalışanların sanal kaytarma davranışlarını dört grupta ele almıştır. Bunlardan ilkinin kurum bilgi ve belgelerine olumsuz etkiler oluşturabilecek durumlar yaratmak, telif hakkı ihlaline neden olacak uygulamalar yapmak, uygunsuz web sitelerine girmek, oyun oynamak gibi yasaklı uygulamaları içeren sanal kaytarma davranışı olarak açıklamıştır. İkincisi kurum için herhangi bir faydası olmayan ancak kişinin işi ile ilgili bilgi edinmek ya da kendini geliştirmek amaçlı kullanımını içeren sanal kaytarma davranışdır. Üçüncüsü eğlence amaçlı etkinlikler; video seyretme, sohbet sitelerine girme, kişisel ürün satışı ya da alımı gibi davranışları içermektedir. Sonuncusu ise belirsiz faaliyetler kapsamında çalışanların tam olarak ne gibi bir işle uğraştığı belirlenemeyen ancak risk oluşturabilecek faaliyetleri kapsamaktadır. Sanal kaytarma davranışına neden olan durumlar arasında kurumsal adaletsizliğe karşı bir misilleme, iş stresiyle baş etme yöntemi, çalışanlardaki tükenmişlik durumu ve kurumdaki internet erişimi ve kullanım normları olarak sıralanabilir (Henle ve Blanchard, 2008; Wagner et al., 2012).

Sağlık hizmetlerinde kişisel web kullanımının hızlı bilgiye ulaşmak açısından faydalı mı yoksa dikkat dağıtan bir husus mu olduğu halen tartışılan bir konudur (Aghaz ve Sheikh, 2016). Hasta tedavisi ve bakımı sırasında kişisel internet kullanımı hasta güvenliğini tehdit eden durumlar meydana getirebilir. Bu doğrultuda yapılan bir çalışmada bir üniversite hastanesindeki sağlık çalışanlarının düşük seviyede sanal kaytarma davranışı gösterdiği

bulunmuştur (Ürek vd., 2017). McBride et al., (2015) çalışmalarına katılan 825 hemşirenin %78,1'nin işyerinde işle ilgili olmayan nedenlerle kişisel cep telefonlarını veya diğer iletişim araçlarını kullandığını saptamışlardır. Aynı zamanda hemşirelerin %69,5'inin hasta bakımı esnasında cep telefonu kullanımının tıbbi hatalara yol açabileceğine inancında olduğunu tespit etmişlerdir. Bireylerin iş yaparken aynı zamanda bir medya organını takip etmesi gerçek işini ne şekilde yaptığı, dışardan gelen uyarıların ne kadarını dikkate aldığı gibi hususlar işin gereklerine uygun yapılması açısından büyük önem arz etmektedir. Sağlık hizmetlerinde hasta bakım kalitesi ve hasta güvenliğinin sağlanmasında kritik öneme sahip olan hemşirelerin çalışma ortamındaki sanal kaytarma durumlarının incelenmesi daha sonraki çalışmalarda bu davranışın sağlık çıktılarına yansımaları değerlendirmek adına önem arz etmektedir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Türü

Araştırma, hemşirelerin sanal kaytarma davranış düzeylerini belirlemek ve hemşirelerin sanal kaytarma davranışlarını sosyo-demografik özelliklere göre incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırma soruları:

1. Hemşirelerin sanal kaytarma davranışları ne düzeydedir?
2. Hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerine göre sanal kaytarma davranışları değişmekte midir?

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırma, Ankara'daki özel bir hastanede yürütülmüş ve bu hastanede çalışan hemşireler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçim yöntemi kullanılmamış, kurumda en az bir yıl çalışan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan hemşireler dâhil edilerek tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Hastanede 374 hemşire çalışmaktadır. Deneyimi bir yılın altında olan 124 hemşire çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmada 250 hemşireye ulaşılmış, veri toplama formlarını doğru ve eksiksiz olarak dolduran 206 hemşire son örnekleme oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyo-demeografik Özelliklerini Belirleme Formu ve Sanal Kaytarma Davranışı Ölçeği (SKDÖ) ile toplanmıştır.

Sosyodemografik Özellikleri Belirleme Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen form 6 sorudan oluşmaktadır. Form; yaş, cinsiyet, medeni durum, meslekte çalışma süresi gibi hemşirelerin sosyodemografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Sanal Kaytarma Davranışı Ölçeği (SKDÖ)

Örücü ve Yıldız (2014) tarafından geliştirilerek geçerlik güvenirlik çalışması yapılan bu ölçek, 14 soru ve 2 alt boyuttan (önemli sanal kaytarma faaliyetleri ve önemsiz sanal kaytarma faaliyetleri) oluşmaktadır. İnternet üzerinden eğlence amaçlı video seyretmek, Facebook, Twitter gibi sosyal içerikli ağlara katılmak, oyun oynamak gibi faaliyetleri sorgulayan maddeler önemli sanal kaytarma davranışı alt boyutunu oluşturmaktayken iş dışı haberleşme için e-posta alma, gönderme veya kontrol etme, internet üzerinden haber sitelerini ziyaret etme, kişisel ürün alış-verişi yapmak gibi maddeler önemsiz sanal kaytarma davranışı alt boyutunu oluşturmaktadır. Ölçeğin toplam puanı bulunmamaktadır. Ölçeğin derecelendirmesi 5'li Likert tipinde olup "1" hiçbir zaman, "2" nadiren (çok az), "3" ara sıra (kısmen), "4" çoğunlukla ve "5" her zaman şeklindedir. Cronbach's Alpha değeri, önemli sanal kaytarma faaliyetleri için 0,850 ve önemsiz sanal kaytarma faaliyetleri için ise 0,853'tür. Bu çalışmada Cronbach alfa güvenirlik katsayıları önemli sanal kaytarma davranışları için 0, 772 ve önemsiz sanal kaytarma faaliyetleri için ise 0,853'tür. Ölçekte 1-8 numaralı sorular önemli sanal kaytarma faaliyetlerini ifade ederken, 9-14 numaralı sorular ise önemsiz sanal kaytarma faaliyetlerini ifade etmektedir. Ölçeğin değerlendirilmesinde puan ortalamasının yüksek olması katılımcıların önemli ve önemsiz sanal kaytarma davranışında bulunma sıklığını arttığını göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 1 Şubat-31 Mart 2020 tarihleri

arasında toplanmıştır. Örnekleme dahil edilme kriterlerini taşıyan hemşirelere araştırma ile ilgili açıklama yapıldıktan sonra gönüllü olan hemşirelere veri toplama formları dağıtılmıştır. Hemşireler bireysel olarak formları doldurduktan sonra araştırmacıya teslim etmişlerdir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın analizi SPSS 20.0 paket program kullanılarak yapılmıştır. Süreksiz değişkenler sayı ve yüzde; sürekli veriler ise ortalama ve standart sapma ile gösterilmiştir. Hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerine göre SKDÖ alt boyut puanlarına ait dağılımları karşılaştırılırken bağımsız örnekleme t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Hemşirelerin SKDÖ alt boyut puan ortalaması ile yaş ve meslekte çalışma süresi arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. İstatistiksel anlamlılık için $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

Çalışmanın Etik Yönü

Araştırma bir üniversitenin girişimsel olmayan klinik araştırmalar etik kurulundan onay alınarak gerçekleştirilmiştir (Karar no 2019/24 ve Kod no: 2019013). Çalışmanın yapıldığı hastane yönetimlerinden yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya

davet edilen hemşirelere araştırma ile ilgili bilgi verilmiş, gönüllü olduğuna dair onam verenler çalışmaya dâhil edilmiştir. Veri toplama formlarında hemşirelerin kimlik bilgileri yazılmamıştır.

BULGULAR

Tablo 1’de hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin %70,39’nun kadın, %50,49’unun evli ve yaş ortalamalarının ise $32,27 \pm 8,64$ olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin eğitim düzeyleri incelendiğinde %24,27’si sağlık meslek lisesi, %33,01’i ön lisans %39,81’i lisans ve 2.91’i lisansüstü eğitim mezunu olduğu görülmektedir. Hemşirelerin meslekte ortalama çalışma süreleri $9,79 \pm 8,27$ ’dir. Hemşirelerin gelir durumu incelendiğinde yarıya yakın bir kısmı %48,06’sı 3001-4000 TL ücret almaktadır.

Tablo 2’de değişkenlere ilişkin puan ortalamalarına yer verilmiştir. Hemşirelerin Sanal Kaytarma Davranışı Ölçeğinin “önemsiz sanal kaytarma” alt boyut puan ortalaması $3,17 \pm 0,85$ ve “önemli sanal kaytarma” alt boyut puan ortalaması $2,84 \pm 0,81$ bulunmuştur.

Tablo 1. Hemşirelerin Bazı Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Dağılımı (N:206)

Değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş		$32,27 \pm 8,64$
Cinsiyet		
Erkek	61	29,61
Kadın	145	70,39
Medeni Durum		
Evli	104	50,49
Bekar	102	49,51
Eğitim Durumu		
Sağlık Meslek Lisesi	50	24,27
Önlisans	68	33,01
Lisans	82	39,81
Lisansüstü	6	2,91
Meslekte çalışma süresi		$9,79 \pm 8,27$
Gelir durumu		
2001-3000 TL	37	17,96
3001-4000 TL	99	48,06
4001-5000 TL	65	31,55
5001 TL ve üzeri	5	2,43

Tablo 2. Hemşirelerin Sanal Kaytarma Davranışı Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçekler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Sanal Kaytarma Davranışı				
Önemsiz Sanal Kaytarma	3,17	0,85	1,00	5,00
Önemli Sanal Kaytarma	2,84	0,81	1,00	4,00

Tablo 3’de Hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin sanal kaytarma davranışı ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamalarına yer verilmiştir. Hemşirelerin sosyodemografik özelliklerine göre SKDÖ puanları incelendiğinde cinsiyet ve eğitim durumlarına göre önemsiz sanal ve önemli sanal kaytarma puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Hemşirelerin yaşları ile “önemsiz sanal kaytarma” alt puan ortalaması arasında doğrusal negatif zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($r=-0,221$ $p=0,001$). Hemşirelerin medeni durumlarına göre “önemli sanal kaytarma” puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir

fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Bekar olan hemşirelerin önemli sanal kaytarma puan ortalaması evli olanların önemli sanal kaytarma puan ortalamasından daha düşüktür. Hemşirelerin meslekte çalışma süresi ile “önemsiz sanal kaytarma” puanları arasında doğrusal negatif zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($r=-0,239$ $p=0,001$). Hemşirelerin gelir durumuna göre “önemli sanal kaytarma” puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Gelir durumu 4001 TL ve üzeri olanların “önemli sanal kaytarma” puan ortalaması 3001-4000 TL ve 2001-3000 TL olanların puan ortalamalarından daha yüksektir.

Tablo 3. Hemşirelerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Sanal Kaytarma Davranışı Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamaları ve Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	Önemsiz Sanal Kaytarma		Önemli Sanal Kaytarma	
	Ort±S.S	Test ve p değeri	Ort±S.S	Test ve p değeri
Yaş	$r=-0,221$ $p=0,001$		$r=0,046$ $p=0,510$	
Cinsiyet				
Erkek	3,16±0,71	$t=-0,072$ $p=0,943$	2,90±0,77	$t=0,712$ $p=0,477$
Kadın	3,17±0,90		2,81±0,83	
Medeni Durum				
Evli	3,12±0,90	$t=-0,933$ $p=0,352$	3,00±0,82	$t=2,927$ $p=0,004$
Bekar	3,23±0,80		2,68±0,76	
Eğitim Durumu				
Lise	3,34±0,72	$F=1,829$ $p=0,163$	2,84±0,79	$F=0,518$ $p=0,597$
Önlisans	3,19±0,85		2,76±0,76	
Lisans-Lisansüstü	3,06±0,90		2,90±0,86	
Meslekte çalışma süresi	$r=-0,239$ $p=0,001$		$r=-0,014$ $p=0,843$	
Gelir durumu				
2001-3000 TL	3,43±0,77	$F=2,272$ $p=0,106$	2,59±0,76 ^a	$F=5,715$ $p=0,004$
3001-4000 TL	3,09±0,92		2,76±0,77 ^b	
4001 TL ve üzeri	3,14±0,77		3,09±0,83 ^{a,b}	

t: Bağımsız örneklerde t-testi, F: Tek yönlü varyans analizi F istatistiği; r: Pearson Korelasyon katsayısı. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığı aynı harf indisi ile ifade edilmiştir

TARTIŞMA

Sağlık bakım hizmetlerinin kalitesi ve hasta güvenliği açısından hemşirelerin sanal kaytarma davranışı düzeyi önemlidir. Hemşirelerin sanal kaytarma davranışlarını ve bu davranışların sosyo-demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan çalışmada hemşirelerin hem önemli hem de önemsiz sanal kaytarma davranış düzeyleri ortalamasının üzerinde bulunmuştur. Bu durum hemşirelerin mesai saatleri içerisinde kişisel amaçlı internet ve bilgisayar teknolojisini kullandıkları söylenebilir. Bununla birlikte çalışanlarda sanal kaytarma davranışının nedenleri farklılık göstermektedir. Kerse ve Soyalin (2018) çalışmalarında kamu çalışanlarının duygusal

tükenmişlik düzeyinin artmasının önemsiz sanal kaytarma davranışlarını artırdığını tespit etmiştir. Hemşirelerin de yoğun iş stresi altında olması (Wank vd., 2020), tükenmişlik düzeylerinin yüksek olması (Çelik ve Kılıç, 2019) ve iş tatminin düşük olması (Kaçan vd., 2016) gibi nedenler onların iş saatinde interneti kişisel amaçlı kullanmalarına yol açmış olabilir. Başka bir çalışmada ise yaşları 30-40 arasında olan ve tam zamanlı çalışan bireylerin çalışma saatleri içerisinde interneti kısa süreliğine kişisel amaçlı kullanmanın stresi azalttığı ve üretkenliği artırdığını düşündüklerini saptanmıştır (Page, 2015). Lin vd. (2013) hemşirelerde yorgunluk ve internet bağımlılığını araştırmışlar ve hastanede çalışan hemşirelerin yorgunluk düzeyleri ile internet

bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Çalışmada hemşirelerin yaş ortalaması 32,27±8,64 olduğu belirlenmiş ve hemşirelerin yaşları ile önemsiz sanal kaytarma alt puan ortalaması arasında doğrusal negatif zayıf bir ilişki bulunmuştur ($r=-0,221$ $p=0,001$). Hemşirelerde de yaşa bağlı olarak internet kullanımının değiştiği söylenebilir. Yaş ortalaması düşük olanlarda internette geçirilen süre artarken yaş ortalaması yükseldikçe bu sürenin azaldığı görülmektedir. Vitak vd. (2011), genç çalışanların daha yaşlı çalışanlara göre işle ilgili olmayan faaliyetler için interneti kullanma eğiliminde olduklarını ileri sürmüşlerdir. Hemşirelerin medeni durumlarına göre “önemli sanal kaytarma” puan ortalamaları incelendiğinde bekar olan hemşirelerin puan ortalaması evli olanların puan ortalamasından daha düşüktür ($p<0,05$). Evli olan hemşirelerin aile sorumluluklarıyla ilişkili olarak yoğun bir yaşama sahip olmaları nedeniyle günlük ihtiyaçlarını mesai saatleri içerisinde kişisel amaçlı internet kullanımı sağlayarak giderdikleri düşünülmektedir. Çalışma sonucumuza benzer şekilde Ürek ve arkadaşları 2017 yılında sağlık çalışanlarında sanal kaytarma davranışlarını incelemiş evlilerin önemli sanal kaytarma davranışlarını bekar olanlara göre daha yüksek bulmuşlardır. Örucü ve Yıldız (2014) ise çalışmalarında bekar çalışanların evli olanlara göre daha fazla önemli sanal kaytarma faaliyetine katıldıklarını saptamışlardır. Hemşirelerin meslekte çalışma süresi ile “önemsiz sanal kaytarma” puanları arasında doğrusal negatif zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($r=-0,239$ $p=0,001$). Bu durum meslekte geçirilen deneyimlerin artmasıyla birlikte artan mesleki saygı ve işe verilen önem sanal kaytarma davranışını azaltırken, deneyimsiz hemşirelerde sanal kaytarma davranışının arttığını göstermektedir. Hemşirelerin gelir durumuna göre önemli sanal kaytarma puan ortalamaları incelendiğinde gelir durumu 4001 TL ve üzeri olanların daha düşük ücret alan hemşirelerin puan ortalamalarına daha yüksek bulunmuştur. Özel hastanelerdeki standart olmayan ücretlendirmenin etkisinin internet kullanımı üzerinde de etkili olduğu söylenebilir. Alım gücünün artmasıyla internet kullanımının arttığı düşünülebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmadan elde edilen sonuçlar Ankara’da çalışmanın yapıldığı özel hastanede çalışan hemşirelerin görüşleriyle sınırlıdır ve bu nedenle tüm hemşirelere genellenebilir özellikte değildir.

SONUÇ

Çalışmada sağlık hizmeti sunumunda önemli rol oynayan hemşirelerin iş saatleri içerisinde sanal kaytarma davranışı eğilimleri araştırılmış ve hemşirelerin sanal kaytarma davranışı ile yaş, medeni durum, kazanç ve meslekte çalışma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin yaşları ile “önemsiz sanal kaytarma” alt puan ortalaması arasında doğrusal negatif zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Bekar olan hemşirelerin önemli sanal kaytarma puan ortalaması evli olanların önemli sanal kaytarma puan ortalamasından daha düşüktür. Hemşirelerin meslekte çalışma süresi ile “önemsiz sanal kaytarma” puanları arasında doğrusal negatif zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Gelir durumu 4001 TL ve üzeri olanların “önemli sanal kaytarma” puan ortalaması 3001-4000 TL ve 2001-3000 TL olanların puan ortalamalarından daha yüksektir. Hemşirelerin sağlık hizmeti sunumu boyunca dikkatlerini sadece tedavi ve bakım hastalara yoğunlaştırması önemlidir. Kurumların sanal kaytarma davranışını ve bu davranıştaki artışın nedenlerini incelemesi sağlık bakım kalitesine olan etkisi açısından önemlidir. Sanal kaytarma davranışının sağlık hizmetleri ve hemşirelik bakımına olan etkisine yönelik daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

- Aghaz, A., Sheikh, A. (2016). Cyberloafing and job burnout: An investigation in the knowledge-intensive sector. *Computers in Human Behavior*, 62, 51–60. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.03.069>
- Arslan T. E., Demir, H. (2016). Sanal kaytarma: bir kamu kurumunda hemşireler üzerinde ampirik bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 9(43), 1626-1627.
- Çelik, Y., Kılıç, İ. (2019). Hemşirelerde iş doyumu, mesleki tükenmişlik ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiler. *Kocatepe Tıp Dergisi*. 20(4), 230-238. <https://doi.org/10.18229/kocatepetip.444706>
- Henle, C.A., Blanchard, A. L. (2008). The interaction of work stressors and organizational sanctions on cyberloafing. *Journal of Managerial Issues*, 20 (3), 383-

- 400.
- Hu, Q., West, R., Smarandescu, L. (2015). The role of self-control in information security violations: insights from a cognitive neuroscience perspective. *Journal of Management Information Systems*, 31(4), 6–48. <https://doi.org/10.1080/07421222.2014.1001255>
- Lim V.K.G., Chen, D. J. Q. (2012). Cyberloafing at the workplace: gain or dain on work? *Behaviour & Information Technology*, 31(4), 343-353. <https://doi.org/10.1080/01449290903353054>
- Lim, V.K.G. (2002), The IT way of loafing on the job: cyberloafing, neutralizing and organizational justice. *Journal of Organization Behaviour.*, 23, 675-694. <https://doi.org/10.1002/job.161>
- Lin, S. C., Tsai, K. W., Chen, et al. (2013). Association between fatigue and Internet addiction in female hospital nurses. *Journal of advanced nursing*, 69(2), 374–383. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2012.06016.x>
- Mahatanankoon, P., Anandarajan, M., Igbaria, M. (2004). Development of a measure of personal web usage in the workplace. *CyberPsychology & Behavior*, 7(1), 93–104. <https://doi.org/10.1089/109493104322820165>
- McBride, D. L., LeVasseur, S. A., Li, D. (2015). Non-work-related use of personal mobile phones by hospital registered nurses. *JMIR nHealth and uHealth*, 3(1), e3. <https://doi.org/10.2196/mhealth.4001>
- Ophir, E., Nass, C., Wagner, A. D. (2009). Cognitive control in media multitaskers. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 106(37), 15583–15587. <https://doi.org/10.1073/pnas.0903620106>
- Örücü, E., Yıldız, H. (2014). İşyerinde kişisel internet ve teknoloji kullanımı: Sanal kaytarma. *Ege Akademik Bakış*. 14(1), 99-114.
- Page, D. (2015). Teachers’ personal web use at work. *Behaviorand Information Technology*, 34, 443-453.
- Ross, J. (2018). “Cyberloafing” in health care: A real risk to patient safety. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 33(4), 560–562. <https://dx.doi:10.1016/j.jopan.2018.05.003>
- Ugrin, J. C., Michael Pearson, J. (2013). The effects of sanctions and stigmas on cyberloafing. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 812–820. <https://dx.doi:10.1016/j.chb.2012.11.005>
- Ürek, D., Bilgin, D., Uğurluoğlu, Ö. (2018). Sağlık çalışanlarının sanal kaytarma davranışlarının incelenmesi: Bir üniversite hastanesi örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 135-148. <https://doi.org/10.18037/ausbd.552423>
- Vitak, J., Crouse, J., LaRose, R. (2011). Personal internet use at work: Understanding cyberslacking. *Computers in Human Behavior*, 27, 1751-1759. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.03.002>
- Wang, J., Okoli, C. T. C., He, H., et al. (2019). Factors associated with compassion satisfaction, burnout, and secondary traumatic stress among chinese nurses in tertiary hospitals: A cross-sectional study. *International Journal of Nursing Studies*, 102. <https://dx.doi:10.1016/j.ijnurstu.2019.103472>
- Wagner, D.T., Barnes, C. M., Lim, V. K. G. et al. (2012). Lost sleep and cyberloafing: Evidence from the laboratory and a daylight saving time quasi-experiment. *Journal of Applied Psychology*, 97 (5), 1068-1076. <https://dx.doi:10.1037/a0027557>
- Watson, J. M., Strayer, D. L. (2010). Supertaskers: Profiles in extraordinary multitasking ability. *Psychonomic Bulletin & Review*, 17(4), 479–485. <https://dx.doi:10.3758/pbr.17.4.479>
- Wu, J., Mei, W., Liu, L. et al. (2020). The bright and dark sides of social cyberloafing: Effects on employee mental health in China. *Journal of Business Research*, 112, 56–64. <https://dx.doi:10.1016/j.jbusres.2020.02.043>
- Yüksel-Kaçan, C., Örsal Ö., Köşgeroğlu, N. (2016). Hemşirelerde iş doyumunu düzeylerinin incelenmesi, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 18(2-3), 1-12.